

27. 10. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K povinnosti uzavřít licenční smlouvu s kolektivním správcem autorských práv

Účelem kolektivní správy práv je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských, resp. majetkových práv souvisejících s právem autorským, a umožnění zpřístupňování předmětů těchto práv veřejnosti. K výkonu činnosti kolektivní správy jsou autorským zákonem povoláni kolektivní správci, kteří jsou oprávněni vlastním jménem a na účet zastupovaných subjektů uzavírat licenční smlouvy a stanovovat za užívání předmětů ochrany odměnu. V souvislosti s uplatňováním těchto oprávnění ze strany kolektivních správců vzniká ovšem řada otázek.

V tomto příspěvku se zabýváme otázkami souvisejícími s oprávněním kolektivních správců vyžadovat uzavření licenční smlouvy ze strany podnikatelů, kteří ve své provozovně mají umístěn televizní či rozhlasový přijímač. V praxi totiž poměrně často dochází k situaci, kdy kolektivní správce vynucuje od těchto osob uzavření licenční smlouvy i v případech, kdy pro to neexistuje objektivní důvod.

Pojem a účel kolektivní správy autorských práv

Kolektivní správou autorských práv je podle autorského zákona zastupování většího počtu osob, kterým přísluší majetkové právo autorské, resp. majetkové právo související s právem autorským, nebo v určitých případech oprávnění k jeho výkonu. Účelem kolektivní správy práv je vedle umožnění zpřístupňování předmětů těchto práv veřejnosti zejména zajištění prospěchu osobám zastupovaným kolektivním správcem. Tento prospěch spočívá především v efektivnější ochraně majetkových práv zastupovaných osob. K tomuto účelu uzavírá kolektivní správce s uživateli předmětů ochrany licenční smlouvy, na jejichž základě jsou uživatelé oprávněni autorská díla užívat a zároveň povinni za takové užití platit odměnu ve výši a způsobem určeným kolektivním správcem. Kolektivní správce je rovněž oprávněn domáhat se nároku na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu jím spravovaného práva.

V praxi tak dochází k tomu, že se kolektivní správci domáhají uzavření licenčních smluv s podnikateli, kteří ve svých provozovnách mají umístěn televizní či rozhlasový přijímač, a to pod pohrůžkou, že v případě neuzavření licenční smlouvy se kolektivní správce bude domáhat zaplacení náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení za neoprávněný zásah do majetkových práv jím zastoupených osob. Oprávnění kolektivních správců vyžadovat uzavření licenční smlouvy, případně domáhat se náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení, však vznikají pouze za splnění určitých předpokladů.

Zpřístupňování díla veřejnosti

Při posuzování oprávněnosti požadavku kolektivního správce na uzavření licenční smlouvy je nutno předně zodpovědět otázku, zda ze strany jím osloveného subjektu skutečně dojde (nebo případně již dochází) ke sdělování díla veřejnosti (ve smyslu způsobu výkonu majetkového práva dílo užít), a tedy k zásahu do majetkového práva autorského, či nikoli. Sdělováním díla veřejnosti je zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově, resp. zpřístupňování díla veřejnosti takovým způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby.[1] Tím je pak mimo jiné provozování díla ze záznamu a jeho přenos, resp. provozování rozhlasového či televizního vysílání, jímž se rozumí zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobitelného k příjmu takového vysílání.

Sdělováním díla veřejnosti ovšem není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování. Samotná existence ani provoz přístroje (televizního či rozhlasového přijímače) umožňujícího sdělování děl veřejnosti ještě nezakládá povinnost uzavřít s kolektivním správcem licenční smlouvu. Zásah do majetkových práv totiž musí být skutečný, nikoli pouze domnělý, a ze strany kolektivního správce prokazatelný.

Sdělováním díla veřejnosti především není užití díla pro vlastní potřebu fyzické osoby, tedy takové užití díla, jehož účelem není dosažení přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodní prospěchu. Dle judikatury Soudního dvora EU a Ústavního soudu ČR lze přitom za užití díla mimo rámec osobní potřeby považovat jen takové užití, které má vliv na jednání a chování zákazníků, a má tedy v tomto smyslu tzv. „komerční aspekt“.

Otázky související se sdělováním díla veřejnosti v minulosti opakovaně řešil Soudní dvůr EU, který se například ve svém rozhodnutí ve věci C-135/10 Società Consortile Fonografici v. Marco Del Corso zabýval jak otázkou shora uvedeného komerčního aspektu, tak posouzením pojmu „veřejnost“, a to v souvislosti s hudební produkcí v ordinaci zubního lékaře. Soud přitom dospěl k závěru, že zubní lékař, který šíří zvukové záznamy jako hudební kulisu za přítomnosti svých pacientů, a to bezplatně a nezávisle na jejich vůli, nesděluje tato díla veřejnosti ve smyslu čl. 8 směrnice 92/100/EHS, resp. čl. 3 směrnice 2001/29/ES.[2] Podle soudu skupina pacientů současně přítomných takovému šíření představuje malý či dokonce nepatrný počet osob, a nenaplnuje proto znaky pojmu „veřejnosti“ v uvedeném smyslu, když veřejností se rozumí blíže neurčený počet potenciálních posluchačů dosti vysokého počtu. Soud rovněž uvedl, že ani nelze důvodně očekávat, že pouze díky šíření zvukových záznamů by došlo k nárůstu počtu pacientů zubní ordinace, nebo by to mohlo zvýšit ceny poskytované péče. Proto takové šíření hudby nemůže mít samo o sobě dopad na příjmy zubního lékaře, a takové užití díla tak postrádá komerční aspekt.[3]

Rovněž náš Ústavní soud se již ve své rozhodovací praxi zabýval obdobným případem, když posuzoval stížnost provozovatelky cykloprodeje, ve které si zaměstnanec pouštěl rádio za přítomnosti zákazníků. I v tomto případě dospěl soud k závěru, že nešlo o sdělování díla veřejnosti, když zde chyběl „komerční aspekt“ sdělování díla a šlo tedy o užití díla zaměstnancem pro jeho vlastní potřebu.[4] Soud přitom odkázal nejen na judikaturu Soudního dvora EU, ale také na názor vyslovený autory uznávané komentářové literatury, dle kterého o sdělování díla veřejnosti nepůjde v případě, kdy dochází k provozování díla pouze samotnými zaměstnanci v zaměstnání pro sebe, popř. pro úzký okruh svých spoluzaměstnanců, neboť v tomto případě se tak zpravidla neděje za účelem hospodářského či obchodního prospěchu a souvislost s hospodářskou činností zaměstnavatele je zde pouze časová a místní.[5]

Z uvedeného vyplývá, že v určitých případech není kolektivní správce oprávněn uzavírat licenční smlouvu s podnikatelem, přestože se v jeho provozovně nachází televizní či rozhlasový přijímač. Ke sdělování děl veřejnosti totiž dochází pouze za splnění výše popsaných předpokladů. Takovými provozovami mohou být za určitých okolností například kadeřnictví, ordinace a další typy provozoven, v nichž skupina současně přítomných potenciálních posluchačů či diváků je velmi malá

(takže nenaplnuje pojem „veřejnosti“ ve výše uvedeném smyslu), a navíc zpravidla chybí „komerční aspekt“, protože šíření autorských děl v těchto provozovnách nemá žádný vliv na počet zákazníků ani ceny nabízeného zboží či služeb.

Naopak u určitého typu provozoven je zásah do autorských práv do jisté míry předpokládán, mimo jiné proto, že v jejich případě je onen „komerční aspekt“ vylučující užití díla pro osobní potřebu obvykle zřejmý. Jedná se například o restaurace či hotely, u nichž se předpokládá, že umístěním rozhlasového či televizního přijímače je zpravidla sledováno navýšení zisku („nalákání hostů“), neboť vysíláním různých programů lze zvýšit zájem potenciálních klientů o konkrétní podnik v rámci možností dané lokality, cenové úrovně a typu zařízení.[6] I v těchto případech ovšem musí kolektivní správce prokázat, že zařízení umožňující televizní či rozhlasový přenos je provozuschopné a jeho prostřednictvím skutečně k zásahům do autorských práv dochází. Z pouhé existence provozuschopného televizoru v restauraci ještě nelze bez dalšího dovozovat, že musí dojít k uzavření licenční smlouvy s kolektivním správcem, resp. že dochází k bezdůvodnému obohacování.[7]

Zásah do předmětů ochrany kolektivně spravovaných

Dalším hlediskem významným pro posouzení oprávněnosti požadavku kolektivního správce na uzavření licenční smlouvy je otázka, zda ze strany osloveného subjektu dochází k užívání díla, k němuž jsou majetková práva pod ochranou daného kolektivní správce. Jinými slovy kolektivní správce je povinen prokázat, že dochází k zásahu do majetkových práv k předmětům ochrany jím kolektivně spravovaných. K takovému zásahu přitom nemůže dojít například v případě užití tzv. volného díla, nebo díla autora, který není kolektivním správcem zastoupen.

Pokud by se kolektivní správce domáhal uzavření licenční smlouvy nebo jiných nároků, aniž by docházelo k zásahu do majetkových práv k předmětům ochrany jím kolektivně spravovaných, došlo by na straně kolektivního správce k bezdůvodnému obohacování.[8]

Kolektivní správce a povinnost péče řádného hospodáře

Kolektivní správce je povinen postupovat při uzavírání licenčních smluv, resp. při jím prováděné kontrole, odborně a s péčí řádného hospodáře. Podle Ústavního soudu přitom za řádný postup nelze považovat takový výkon kolektivní správy, který je sice kolektivnímu správci zákonem formálně uložen, nicméně je bezohledný či tvrdý vůči uživatelům předmětů ochrany a nespočívá na zásadách opodstatněnosti a rozumnosti.[9]

Ústavní soud tak reagoval na některé praktiky kolektivních správců, ke kterým se v praxi nezdálo uchylují při jednání s oslovenými subjekty. Pravidelně dochází k situaci, kdy kolektivní správce osloví provozovatele s návrhem licenční smlouvy a opakovaně jej „důrazně“ vyzývá k jejímu uzavření, a to pod hrozbou následků v podobě vymáhání zaplacení bezdůvodného obohacení, pokud k uzavření licenční smlouvy nedojde, aniž by však bylo prokázáno, že v dané provozovně skutečně dochází ke zpřístupňování autorských děl veřejnosti ve výše popsaném smyslu. Provozovatelé pak často licenční smlouvu s kolektivním správcem uzavřou i přesto, že k jejímu uzavření není dán žádný objektivní důvod.

Závěr

Ani v případě užívání autorských děl ve veřejně přístupné provozovně nemusí docházet k jejich zpřístupňování veřejnosti způsobem, který by znamenal zásah do majetkových práv a tedy oprávnění kolektivního správce požadovat uzavření licenční smlouvy. Vždy je nutné zjistit, zda je při takovém užívání přítomen „komerční aspekt“ užívání a zda jsou autorská díla sdělována „veřejnosti“ ve výše naznačeném smyslu, a posoudit i všechny další okolnosti konkrétního případu.

Andrea Kopečková,
advokátní koncipientka

[VEPŘEK CASKA VLACHOVÁ advokátní kancelář s.r.o.](#)

Husova 242/9
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 220 775
Fax: +420 222 220 804
e-mail: info@vcv.cz

[1] Definice sdělování díla veřejnosti obsažená v autorském zákoně vychází z ustanovení čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

[2] Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským, byla zrušena a nahrazena směrnicí 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

[3] Viz rozsudek SDEU ze dne 15. března 2012 ve věci C-135/10 Società Consortile Fonografici v. Marco Del Corso.

[4] Viz náleží Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 3076/13.

[5] Viz Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 220 a násl.

[6] Viz náleží Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 2186/14.

[7] Ibid.

[8] Ibid

[9] Ibid.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)

- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)